

IKONO

«LA CRÍTICA ES FA AMB ARGUMENTS, NO AMB INSULTS»

Muñoz Suay: de poder i cinema

Ricardo Muñoz Suay, un dels pocs grans noms valencians del cinema, ara assessor de la Conselleria de Cultura i director de la Filmoteca Valenciana, és un home que ha suscitat polèmiques i també exabruptes. La filmoteca que desitja per als valencians és, però, un projecte ben sòlid.

E. Sòria

Es reconeix sense penediments un comunista penedit. Passeja amb cert orgull una fama que l'ha fet mestre per a molts, però també bèstia negra per a alguns, o totes dues coses alternativament. És, sens dubte, un dels grans homes de cinema valencians. Després de Berlanga, cap no en té un historial semblant. Comparteix filmografia amb Bunuel, Berlanga i Bardem, però també amb Torre-Nilsson, Zavattini, Rossi i més de mitja «escola de Barcelona»: Aranda, Esteva, Grau, Suárez, etc.

Ha intervingut com a ajudant de direcció, guionista o productor, en una llarga rastellera de films de visió obli-

gada, des de *Bienvenido Mr. Marshall* a *Viridiana*. És públic i notori. Té uns ulls astuts, avesats a observar l'embullada pel·lícula de la vida. Parla prou i amb gana, però sempre sembla que calle alguna cosa. Assessora el conseller Ciscar en matèries de cultura i de cinema i s'encarrega de posar en marxa una necessitat: la Filmoteca valenciana, que també és fer cinema. I, és clar, això, ell sap, vol i pot fer-ho.

—¿Quina és la gènesi de la *Filmoteca Valenciana*?

—En primer lloc, cal fer una matisació. Jo crec que s'ha utilitzat d'una manera no correcta el terme Filmoteca a València. Una filmoteca és un centre d'investigació, de treball, una de les finalitats del qual, però no la primordial ni, en tot cas, l'única, és l'exhibi-

ció de films. Hi ha una certa confusió que prové del centralisme que encara patim de la Filmoteca Espanyola. A València s'arribà a un acord, gràcies, crec, a Berlanga, amb un grup empresarial particular per a l'exhibició de cinema d'interès, que denominaren filmoteca. Avui veiem que floreixen «filmoteques» a molts pobles del País Valencià. Està molt bé, per descomptat, que s'exhibesquen bons films, tot i que molt sovint no en les versions originals, i jo no tinc res a dir, però tot això no té res a veure amb el concepte de filmoteca. Quant a l'exhibició per part nostra, potser caldria tenir uns criteris més amples i començar a exigir versions originals i també posar-se d'acord amb la Filmoteca de Catalunya, amb la qual mantinc bones rela-

Filmoteca Valenciana: compàs d'espera

E. S.

La Filmoteca de la Generalitat Valenciana va ser creada per decret del 8 de gener de 1986 —tot i que el projecte ja existia i d'alguna manera funcionava des d'un any abans—, amb l'honorable intenció de recuperar, estudiar i difondre el cinema realitzat al País Valencià o per valencians i també el de fer accessible el bon cinema als ciutadans. En el projecte entraven també publicacions i fins i tot produccions pròpies sobre temes del país.

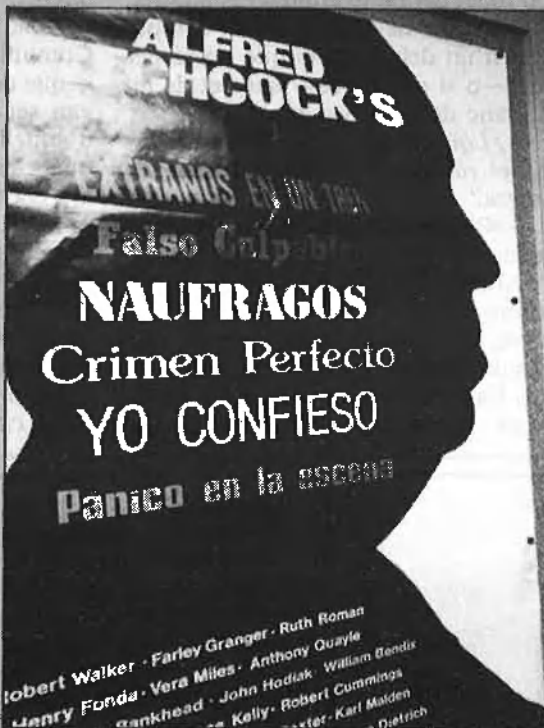
A l'espera d'ocupar la seu que té assignada, un cinema Rialto en procés de restauració que ja sembla etern, que compartirà amb el Centre Dramàtic, la Filmoteca ha anat perfilant una xarxa de sales adherides o col·laboradores que es reparteix per tot el territori valencià i ha realitzat un seguit de cicles, la majoria itinerants, per anar fent boca. També ha dut avant concerts amb empreses privades d'exhibició que ens projecten, amb major o menor encert, films interessants: els cinemes Astoria, a Alacant; els Casalta, a Castelló, i a València l'AEC Xerea, propietat de la mateixa empresa que regenta el València-Cinema, etc.

Entre els cicles que ens ha organitzat durant aquests dos anys la Filmoteca, n'hi ha d'interessants i de ben combinats —com el de «Juventud y Cine», que barrejava ingredients curiosos, «Un estiu amb comèdia», o el de gànsters, que era una miniatura de selecció impecable—, de previsibles i també alguns amb tria discutible, com el de «Nostalgia de la aventura», molt poc aventurat, o el dedicat al Melodrama, sense cap Douglas Sirk, mestre màxim, al qual retre culte. Els curiosos i/o valencianistes del cel·luloide, que de tot n'hi ha, s'han alegrat amb el cicle «Blasco Ibáñez y el cine» —Rita Hayworth i Tyrone Power, blood and sand, i en Technicolor—, tot i que faltava la Garbo, tan valenciana i tan blasquista ella en El torrente, per ser perfecte. Els dedicats a Berlanga i a Lucía eren de caixó. El darrer, a més, ens descobria una època que ja ens semblava condemnada al saldo televisiu i que, al cap i a la fi, també mereix pantalla i atenció.

La Filmoteca ha col·laborat, d'altra banda, amb altres entitats puntualment, com en la setmana de cinema català que organitzà EL TEMPS l'octubre de 1986.

Tot això ha permès que els valencians pogueren veure un grapat de films, bons, curiosos o rars, i això sempre és d'agrair. Però la veritable i essencial funció de la Filmoteca, la recuperació i l'estudi del patrimoni filmic valencià, està pràcticament en bolquers. I no començarà a ser realitat fins que el Rialto no obriga les portes a l'equip comandat per Ricardo Muñoz Suay.

Al cap de dos anys, les coses estan, doncs, quasi com el primer dia, i el patrimoni, tan dispers com abans. Hi ha, això sí, una voluntat clara de replegar-lo. Quan siga un fet, valdrà la pena parlar-ne.

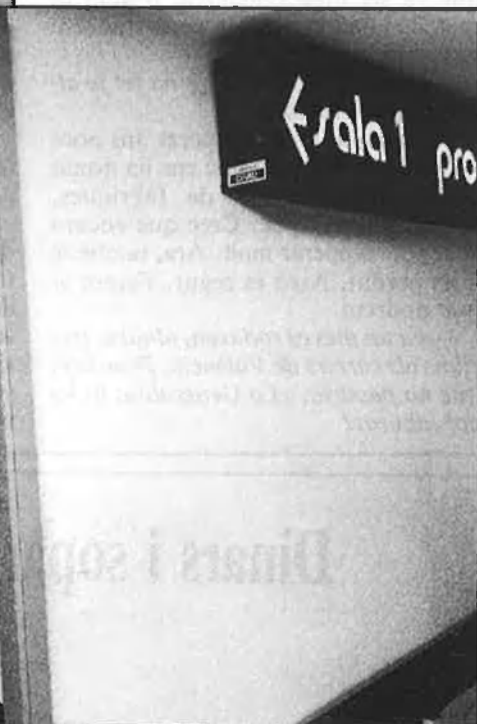

cions, per utilitzar doblatges en la llengua d'una bona part dels pobles valencians.

Ara bé, la Filmoteca Valenciana, amb tots els objectius i les funcions que cal, va ser creada fa dos anys, i l'únic problema que hi ha és que no tenim lloc. Estem esperant la fi de les obres del Rialto, que ja sembla el *Valle de los caídos* valencià. Diuen que al febrer hi hauran acabat, però jo em pense que caldrà esperar com a mínim a març. En el moment en què ens hi instal·lem, podrem parlar seriosament de Filmoteca.

—Si no podem parlar de realitats, parlem almenys d'objectius.

—Jo voldria que esdevinguera un centre d'investigació amb alumnes estudiant a les movioles, amb una gran biblioteca, hemeroteca, amb fotos, papers, guions, *press-books*, cartes, arxius, etc. Jo hi aportaré els meus arxius de Barcelona. I amb una programació diària que caldria establir d'acord amb la Filmoteca de Catalunya i l'espanyola, sense descartar les estrangeres.

Un projecte ambiciós, encara en bolquers.

Però el que més m'interessa és la recuperació del patrimoni. Tinc l'obsessió de dotar la filmoteca de València de tot allò que ajude a restablir la història cinematogràfica de València. Repetir una filmoteca com la de Madrid, París o Brussel·les és un error. ¿Per què he de guardar el *Cuirassat Potemkin* si el puc trobar a tot arreu? Això no vol dir que, si tinc accés a una cò-

pia en bones condicions econòmiques, no la compre, però no hi pose l'accent, sobretot quan el cinema valencià corre perill de desaparició. Cal rastrejar el País Valencià del Cènia al Segura, cases particulars, arxius, fàbriques, etc., veure què en queda, professional o amateur, i reconstruir la història del cinema al País Valencià. Aquesta és la meua tasca.

—¿Per a vostè, seria cinema valencià només el realitzat ací?

—No exactament. Pense incloure-hi els films produïts o dirigits per valencians, els de Cifesa, els de Berlanga, Lucia o Blasco, aquells en què ixen actors valencians, que n'hi ha molts i molts bons. Em recorde ara de la Piquer, la Rivelles, Mistral, Parra, Soler Leal, entre tants. O els films amb música o decoració feta per valencians. En fi, tot allò que tinga algun contacte amb la nostra realitat històrica i cultural. Vull també editar alguns llibres. De moment, en tinc previst un sobre Juan Piqueras i també editar en català el llibre de Fèlix Fanés sobre Cifesa, que va ser molt malament traduït al castellà i crec que val la pena traure'n la versió original.

—Quan al patrimoni, ¿s'ha fet ja alguna recuperació?

—Fins ara, hem recuperat uns pocs films, gràcies a gent que ens ha donat coses: inauguracions de fàbriques, bancs, a poc a poc. Crec que encara se'n pot recuperar molt. Ara, també se n'ha perdut. Això és segur. Farem el que podrem.

—Fa un mes es rodaven, alhora, tres films als carrers de València. Feia anys que no passava. ¿La Generalitat hi ha col·laborat?

—Bé. Això no té res a veure amb la Filmoteca, però sí amb la Conselleria, que ha donat dotze milions a cadascun. Això, ara, és poc, però és alguna cosa i es tracta de la primera vegada que la Generalitat incentiva la producció. També, llavors, Berlanga estava rodant a Xixona, o siga, que han estat quatre films.

—¿Les ajudes tindran continuïtat?

—Pel que he sentit dir, l'any que ve l'ajuda serà encara més important. No sé si seran els mateixos diners per a més films o una ajuda major per a un nombre semblant.

—Vostè formava part, fins aquest estiu, també de la Fundació Municipal de Cinema i va decidir de dimitir, ¿per què?

—Jo vaig dimitir, i el que lamente és que es publicara, perquè, com deus saber, va començar contra mi una campanya «no crítica» —i crec que del tot injustificable—, de desprestigi, d'injúries i d'atacs personals. I una de les persones que duen aquesta campanya forma part també d'aquesta Fundació. I al final, per raons ètiques i estètiques, vaig decidir de no figurar en companyia d'un dels senyors que no sé per què —o sí que ho sé— han fet de mi el blanc de les seues ires.

—¿I quines són, doncs, segons vostè, les raons d'una animadversió tan encesa?

—N'hi ha diverses. Abans parlaven de mi amb grans elogis. Jo era el mestre Muñoz Suay, el gran Muñoz Suay, amunt i avall. Una meravella. I, de sobte, la Conselleria em demana que siga director de la Filmoteca, i tot canvia. Passe a ser una espècie de bèstia negra. Jo no ho sé, però m'han dit que

hi havia targetes ja impreses amb el nom d'un membre d'aquest grup i el càrrec de director de la Filmoteca. No sé si és cert o no. La bona qüestió és que, a partir del meu nomenament, han passat de l'afalac a la infàmia.

—Les pel·lícules amb rètol de Filmoteca Valenciana s'exhibeixen al cinema Xerea, propietat, em pense, també, d'un membre d'aquest grup...

—No. Nosaltres hem fet que llevem allò de Filmoteca. Ara diuen «Cinema Xerea amb l'ajuda de la Conselleria de Cultura» o una cosa semblant i, això sí, és una cosa merescuda i correcta. Les projeccions del Xerea no formen part de la Filmoteca Valenciana. A mi em sembla bé que se'ls ajude, perquè duen una programació comercial però de qualitat, com, de fet, també caldria ajudar altres sales amb programació semblant, com el Metropol o el D'or. Crec que també tenen dret. És una mena de subvenció i res més.

—Tot i que ells practiquen l'auto-bombo. Canviem de terç, però. Vostè entrà al cinema de la mà de Juan Piqueras.

—Sí, en el cinema i en el Partit Comunista. Piqueras i Juan M. Plaza —que després morí a Mèxic, exiliat— van ser els millors crítics valencians d'aquells anys. Piqueras fou el primer que a València tractà el cinema com a art, encara que en feia una lectura molt política. Probablement, si avui llegíem els seus articles, no els trobaríem massa equànimes. El cinema soviètic era el més important i l'únic, i coses així, però passava llargues temporades a París i estava molt ben informat.

—També va tenir molt de tracte, i hi va col·laborar, amb els tres B. del

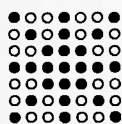
Dinars i sopars

LA TAPITA DEL
CAIRO YY

PZA. NEGRILO

restaurant

TMO 3314233

The British Council
Institut Britànic

General Sanmartín, 7 46004-VALÈNCIA

Ensenyança de llengua anglesa

MATRÍCULA

Primer Trimestre

Acudiu-hi personalment o truqueu

351 88 18, 352 48 03, 352 98 47 i 352 86 88

cinema espanyol. *¿Quan els va conèixer?*

—Vaig conèixer Bunuel en plena guerra, i Berlanga i Bardem quan vaig eixir de la presó. Eren els que més es movien en allò del cinema, i immediatament muntàrem una productora. Després, vaig tornar a tractar molt Bunuel, quan em demanà que fóra el director executiu de *Viridiana*.

—*Deia fa poc que Bardem era un cineasta molt més compromès políticament que no Berlanga, però que, vist ara, aquell cinema de Bardem es descobreix carregat de moralina, mentre que el de Berlanga manté intacta la*

frescor crítica. És paradoxal, però és exacte.

—I tant. Una vegada, quan presentàvem *El Verdugo*, de Berlanga, a Venècia, el govern franquista donava suport a aquell film de Bardem que la crítica italiana, per burlar-se'n, anomenava *Calle menor*, i que es deia *Nunca pasa nada*. García Escudero defensava la presència de Bardem i no volia que *El Verdugo* anara a Venècia. I calgué presentar-la com a participant italiana. I jo, parlant amb García Escudero, li vaig dir: «Tu ets enemic polític de Bardem, però a vosaltres els films de Bardem són els que us agraden, perquè en realitat diuen que les putes es poden redimir i que als pobles els as-

sumptes es poden arreglar, no amb una revolució agrària, sinó amb l'arribada d'una companyia de coristes. En el fons hi esteu d'acord». És una caricatura una mica exagerada, però té alguna veritat.

—*Mentre que el cinema de Berlanga era del tot inadmissible.*

—El de Berlanga és un cinema corrosiu, una mica anàrquic, com és ell. És un home que és de dretes i d'esqueres al mateix temps, perquè èticament crec que és d'esqueres, però políticament trobe que molts el considerarien un conservador. Ara, el seu cinema parla de burgesos i d'aristòcrates, i se'n burla.

—*Vostè també va tenir una participació directíssima en les famoses converses de Salamanca.*

—Sí. Hi vaig fer el manifest, encara que el govern va prohibir que eixira el meu nom i es publicà sense. Crec que fou important, perquè es va parlar de política en el cinema públicament. Ara, no sé si les conclusions són encara vigents o superades, ja és història.

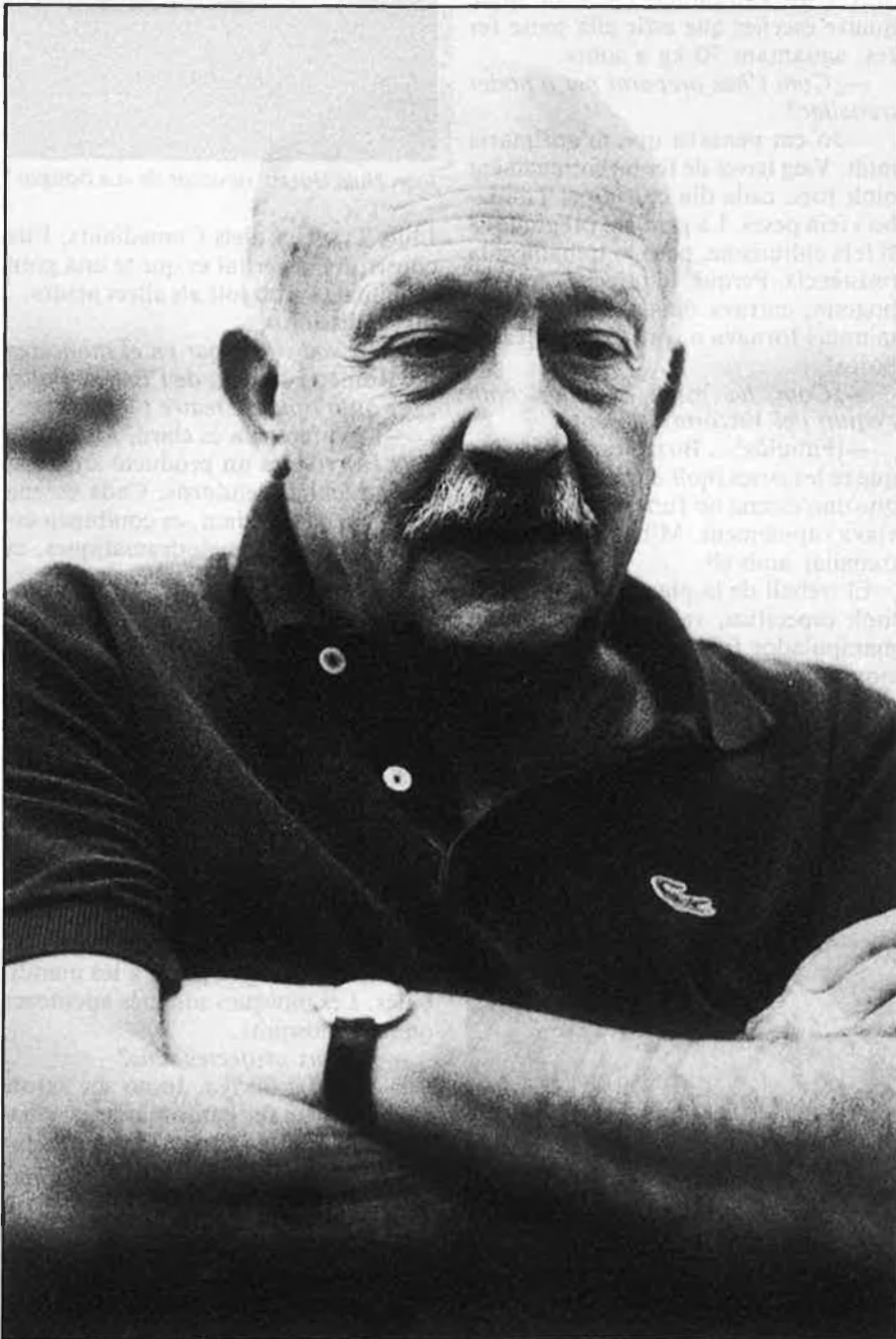
—*Com a bon apassionat pel cinema, deu seguir freqüentant les sales d'estrena. ¿Què en pensa?*

—Trobe que és un cinema, sobretot l'espanyol, massa literari. Per a mi, el cinema-cinema és l'americà. Ens agrada o no, els temes seran bons o roïns, però la manera de fer, els guions, la tècnica, són modèlics. El cinema que es fa ací és superior en general al d'altres èpoques, però li pesa massa l'embolcall literari, i tinc por que el cinema valencià, quan en puguem parlar, no hi caiga també. Caldria acostar-se, potser, als problemes reals, a la societat viva.

—*Encara que la nostra societat no ha estat ben retratada ni en la literatura.*

—Desgraciadament ni en la literatura ni en res. Ni tan sols en la pintura.

Mentre Muñoz Suay ens acompanya fora de la Conselleria, comentem el passat Congrés d'Intel·lectuals. Li sorprèn haver estat titlat d'anticatalanista. Ell diu que ha col·laborat en diverses empreses per la recuperació del català i no se'n considera en absolut. Comentem, cordialment, coms i quantes. Després, en acomiadar-se ens diu: «Jo sempre he acceptat la crítica. El que m'ha dolgut ha estat els atacs personals, els insults perquè sí. He nascut a València i l'estime molt. Però he de reconèixer que treballo més a gust a Barcelona. Allí les polèmiques poden ser molt dures, però funcionen a base d'arguments. A València encara hi ha navaixers de la cultura, i sap greu constatar-ho, això». □

«Amb el meu nomenament, he passat a ser una bèstia negra».